

EDINOST

GLASILO

POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

Stane 4 nvč.

V edinosti je moč!

„Edinost“

izhaja dvakrat na dan, razen nedelj in praznikov. Zjutranje izdanje izhaja ob 11. uri, večerno pa ob 7. uri. O ponedeljskih izhaja prvo izdanje ob 1 uri pop.

Naročnina znaša:Obe izdanji na leto gld. 21.—
Za samo večerno izdanje 12.—
Za pol leta, četrta leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč., večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske popoldanske številke po 2 nvč., Izven Trsta po 1 nvč., več.

Oglasi

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtitve in javne zahvale, domaći oglasi i. t. d. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravištvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravištvo, odpravništvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadstr.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinosti“ v Trstu.

Novejše vesti.

Berolin 30. Reuterjeva pisarna javlja iz Washingtona: Angleški in francoski poslanik sta že dobila od svojih vlad navodila glede povišanja pristojbin za tonelate, kakor je isto določeno v zakonu o vojnih stroških. Najbrže dobi navodil tudi nemški poslanik in bodo potem skupno oporekali temu davku, ki bi občutno oškodoval pomorsko trgovino Anglije, Francije in Nemčije.

Madrid 30. Španjci, živeti v Meksiki, ki so že zložili stroške za jedno vojno ladjo, so brzojavili semkaj, da so na prvem zborovanju podpisali 1,800.000 pesetas, da pomorejo Španjski v tej vojni.

St. Vincent 30. Tri španjske torpedovke in jeden parnik za prevažanje, povrnivši se včeraj semkaj, so odpluli zopet danes zjutraj.

New-York 30. Iz Washingtona javljajo, da je vlada — čim je dobila službeno poročilo, da je španjsko brodovje odplulo iz St. Vincenta — odposlala ukazov svojemu letočemu brodovju, glede katerih ukazov pa se varuje tajnost.

Keywest 30. Tu se boje, da bode prvi napad španjskega brodovja veljal temu mestu. Mnogi trde, da bi španjski ladiji »Almirante Oquendo« in »Vizeja« mogli vzeti Keywest v malo urah.

Chattanooga 30. 25. polk pehote in 10. polk konjice dobila še danes povelje za odhod v Tampa.

Washington 30. Od Nemčije ni sicer še nikake izjave o nevtralnosti, vendar ni nikakega dvoma, da ostane ta država strogo nevtralna. Vsa pozornost pa je obrnena do Avstro-Ogerske, ki tudi še ni podala nikake izjave. (Z Dunaja doli pa zatrjujejo, da je nevtralnost Avstro-Ogerske tako umevna sama ob sebi, da niti ne treba nikake izjave v tem pogledu. Op. uredn.)

New-York 1. Iz Hongkonga javljajo, da se govori tamkaj, da je bila blizu Manile pomorska bitka. Bitka da je bila kratka ali živahna. Zmagali da so Amerikani. Reuterjeva agencija dostavlja tej vesti, da v New-Yorku nikdo ne verjame v to.

Madrid 1. Od poglavarja na Filipinih je došla brzojavka, iz katere je razvidno, da se je pri Kavise zasedrala jedna eskadra v tem izdatnejo obrambe Manile. Razdeljevanje orožja dobrovoljcem nadaljuje; druge vesti ni iz Manile.

Dunaj 1. Praznik 1. maja je prošel tu v popolnem redu. Udeležba je bila velikanska. Pred poludne je bilo 58 zborovanj v raznih okrajih. Med istimi jedno italijansko, jedno češko, jedno poljsko in jedno mažarsko. Na vseh shodih se je vsprejela resolucija za splošno volilno pravo in za 8 urno delo. Pred sprevedom v Praterju je vozilo 600 biciklistov, za red je skrbelo 500 rediteljev. V sprevedu je bilo tudi mnogo žensk.

Le tu pa tam so kričali »doli z Luegerjem, doli s krščanskimi socialisti, kdor ne dela, ta naj tudi ne jè itd.« Vsega skup je bilo v sprevedu kakih 80 tisoč ljudi.

Praga 1. Na dan 1. maja so imeli narodni socialisti svoje zborovanje, mednarodni pa svoje. Narodni socialisti so šli potem pred mestno palačo. Njim na čelu poslanci Stojalovski, Šajer in Hořica. Deputacija, ki se je predstavila županu, je izročila spis zahtevajoči, da se občinski posli

urede v socijalistiškem smislu. Župan je skozi okno govoril delavcem.

Praksa v dopisovanju političnih oblasti v Istri

(Dopis iz okraja koperskega).

Kakor v Pulju na interpelacijo dež. poslanca Kompareta, tako v Beču na interpelacijo državnega poslanca Spinčiča, se je izgovarjala e. k. vlada, da vladni organi v Istri zato ne dopisujejo slovenski oziroma hrvatski slovenskim in hrvatskim uradom, ker mnogi istih dopisujejo vladnim oblastim tudi nemški in italijanski.

To znamo iz verodostojnega vira, da je glavar koperski, ko je bil vprašan od centralne vlade za informacijo v tem obziru, poslal kar celo kopo starejših aktov iz raznih županij svojega okraja, rekši: »Vidite, ako sama župarstva dopisujejo tako (v tujem jeziku), ne morem odgovarjati drugače«.

Tako bi se dozdevalo, da so slov. poslanci osmešili sami sebe pred vlado in napravili — luknjo v vođo. Ako pa si vso stvar ogledamo pri pravi luči, vidimo takoj, da je hotela vlada pokriti svojo krivico prav luknjatim plaščem.

Pomislimo najprej, da ni samo onih pet šest slov. županstev v okraju koperskem, kateri bi bili edini uradi na deželi, ampak k javnim uradom, ki imajo prav mnogo dopisovanja z okrajnim glavarstvom, moramo prišteti vse župne urade na deželi.

In sedaj roko na prsa, pl. gospod Schaffenhauer-Neys, povejte, koliko uradnih dopisov ste že poslali v slovenskem (hrvatskem) jeziku 30 slovenskim župnim uradom Vašega okraja?! Ne vem, če imajo vsak po enega!

Skoro vsi župni uradi slovenski in hrvatski — žalibog, da je nekaj izjem — dopisujejo e. k. oblastim slovenski (hrvatski). In ako nekateri postopajo nepravno v tem obziru, kako se more e. k. glavarstvo naslanjati prav na take, da utemeljuje opravičenje svoje krive prakse?!

V težkih borbah o ravnopravnosti nam taki župni uradi provzročajo mnogo kvara, in ako se njim vidi to bolj »nobela«, vidi se nam, da se s tako prakso kovajo nam spono narodnega suženjstva še za nadalje.

Znano nam je, da uporablja e. k. okr. glavarstvo v Koprju vsa mogoča sredstva: 1) da ne dopisuje slovenski toli županstvom, kolikor župnim uradom; 2) da svojim postopanjem ovira tako dopisovanje glede vsebine aktov. Kdor ne veruje, naj se obvesti pri naših županih in župnikih. Neki župan ne dopušča svojem tajniku v čisto slovenski županiji dopisovati okr. glavarstvu slovenski — iz strahu pred glavarjem!

Odločno in zavedno postopanje je v teh slučajih edino na pravem mestu. Pred drž. tem. zakoni smo vsi enakopravni in enakoveljavni! Kdor se umika, je strahopetnež, in bolje bi bilo, da ga ni med nami!

Kar se godi slovenskim županom in župnikom, to, se ve, se ne sme zgoditi italijanskim županom in župnikom.

Govorje, da bi prišel v italijanski mestni ali župni urad nemški ali — groza — celo slovenski dopis! Kaj bi se zgodilo, to si more pač misliti le

koperski okrajni glavar, čegar oboje se mora truditi in potiti prevajanjem nemških spisov na italijansko, spisov, ki prihajajo od centralne vlade. To je enakopravnost po V a š e, kaj ne, pl. g. Schaffenhauer?! Slovenski župani in župniki pa morajo mirno vsprejemati nemške in italijanske spise; ako ne, se lahko dogodi, da se od vladne strani jame delati pod roko proti njim.

Župniška potrpežljivost, ali recimo miroljubivost (ki pa tu ni na pravem mestu), izzivlja vedno večjo srčnost izvestnih organov, tako, da si isti usojajo že nečuvene stvari!

Evo dokazov: C. k. okr. glavar v Koprju pozivlja večkrat župne urade, da objavljajo ljudstvu s prižnice: 1) o prijavi črnovojnikov; 2) o kontrolnih zborih; 3) o vladinih naredbah, tičočih se javnega gibanja; 4) o profilaktičnih podvzetjih in propisih o kužnih boleznih; 5) o izseljevanji — in mnogo drugega raznovrstnega.

To vse prihaja v nemškem ali italijanskem jeziku! Kako se ima to prijaviti ljudstvu s prižnice? Jaz mislim, in cerkveno pravo mi daje prav, da župniki niso dolžni objavljati vse to; zato ima e. k. okr. glavarstvo drugih organov. To je posezanje politične oblasti v cerkev!

To ne gre samo ob sebi »custodes in Sion«! Ali slovenski župniki v Istri delajo to iz ljubezni do ljudstva, da isto ne zapada kaznim, spremljajočim navadno omenjene predpise. Saj bi ljudstvo drugače sploh ne doznalo o istih.

Preveč pa je, da se župniki trudijo s prevajanjem in tudi nepravilno je od strani e. k. vlade, da kaj tacega trpi od strani e. k. okr. glavarjev.

Veleč. gg. duhovniki! Ako Vam še pride kak dopis e. k. okr. glavarstva »zur Verlautbarung von der Kanzel« — ali »da publicarsi dall'altare«, pomislite to le:

1. Župnik nima prava, prevajati vladine naredbe v deželne jezike, ker ni zaprisežen tolmač za to!

2. C. k. okr. glavar nima prava, pooblašati župnika, da mu je prevoditelj!

3. Ako prevod ne bi bil točen, kdo bi bil odgovoren za to?!

4. Nemščina v Istri ni deželni jezik. Narodu se torej ne sme nič vladinega priobčevati v tem jeziku!

Ergo: nemški ne smete, prevajati tudi ne smete! Kaj torej? Vračajte vse take spise in zahtevajte slovenski, da ne bodejte dajali vladi prilike, tako odgovarjati na utemeljene interpelacije slov. poslancev in lepo prati svoje Slovanom neprijazne organe!

Politični pregled.

Občinske volitve v Ljubljani. Ljubljanski »Slovenec« piše o ravnokar dovršenih volitvah v Ljubljani:

»Letošnje včeraj dovršene dopolnilne volitve v mestni zastop ljubljanski so zanimive v mnogem oziru, posebe v tem, da so letos na volitvah zopet nastopili nemški liberalci in nacionalci v Ljubljani in da so tem nasproti na volitvi složno nastopili slovenski volilci. Koliko grenkih spominov, koliko blagih nad nam se vzbujajo, spominjajočim se teh dveh dogodkov! Za danes se ne pečamo s posamičnostmi. Omenjamo

le dvoje, troje besed. Katoliško-narodna stranka se je udeležila volitev, sicer ne glasom pravnih dogovorov, pač pa v duhu teh dogovorov ter je podpirala slovenske kandidate, stoječa na braniku svojega narodnega programa ter prepričana, da se bo tem bolj vpoštevala tudi njena beseda, kader jo povzdigne v interesu mestnega gospodarstva in in vzlasti v varstvo javne pravosti. — Te volitve so pa po našem menenju tudi pretrgale zadnje nitke zveze narodno-napredne in nemško-liberalne stranke in to je drugi važen uspeh teh volitev. — Nemškutarji so bili poraženi v vseh razredih, a prezreti ne smemo, da so dobili precej glasov, vzlasti v prvem razredu, toliko, da so Slovenci nujno dolžni složno postopati, ako hočejo tudi v prihodnje zmagovati v tem razredu. Slovencem v Ljubljani, ki so bili ta teden složni na volitvah, treba biti složni tudi na delu za duševni in gmotni napredek bele Ljubljane, potem bo še le pošteno dovršeno pravo narodno delo.

»Slovenski narod« obsoja z vso odločnostjo način agitacije, kakoršno so uveli Nemci za svoje kandidate. Ta list meni, da so Nemci dobili odgovor, kakoršnega niso pričakovali. Sedaj bodo mirovali menda, ako nočejo izzvati še hujšega odpora od slovenske strani. »Slov. Narod« priznava, da je tudi katoliška narodna stranka krepko delovala za zmago narodnih kandidatov, vendar pa — tako meni glasilo narodne stranke — treba svariti proti »tisti pretiranosti, s katero se pojo slavospevi katoliško-narodni stranki, prav, kakor da je vse storila le ona, narodna stranka malo ali ničesar«. »Slov. Narod« meni tudi, da je bil sploh ves boj nekoliko pretiran, saj sploh prav za prav ni šlo za drugo, nego za to, da se itak že mrtva stranka ubije še jedenkrat.

K tem izvajanjem obeh glavnih glasil nam bodi dovoljenih par pripomb, kajti letošnje občinske volitve se nam ne vidijo le ljubljansko-lokalne važnosti, ampak tudi politiške, ker utegnejo vplivati na medsebojno razmerje zastopnikov naroda slovenskega na Dunaju, na njih taktiko, oziroma na temperament te taktike v »Slovanski kršćansko-narodni zvezi« in potom te zveze na postopanje vse desnice, zlasti ozirom na jezikovno in narodno vprašanje. Zato menimo, da ne bi bilo umestno, ako bi se vnela sedaj razprava o tem, katera obeh slovenskih strank da ima večjo zaslugo za srečni uspeh volitev; marveč menimo, da bi ta lepi nauk, ki ga nam podajajo letošnje volitve v Ljubljani, zanesli na vse veje in vejice medsebojnega življenja našega! In to je potrebno, nujno trebno! Spoštovano glasilo narodne stranke naj oam ne nameri, ako ne moremo pritrditi njega menenju, da se je v Ljubljani ubila že ubita stranka. Nočemo kazati na število glasov, oddanih za nemškutarke kandidate, zlasti v I. razredu, ker je to menda po velikem delu pisati na račun strastne agitacije od nemškutarke strani in pritiska od strani poznanih birokratiških krogov ter izvestnih bogatašev nemškutarških. Ali dokler nam bode pričala uradna »Lai-bacher Zeitung«, izhajajoča cesarskim orlom na čelu, da je nemška stranka še vedno sestavni del vladne politike na Kranjskem, dotlej ne moremo verjeti, da je stranka ljubljanskih kuzinotov res že ubita v toliko in tako temeljito, da smo zavarovani pred vsako nevarnostjo od te strani! Postulat slovenskega rodoljubja pa je, da vse slovenske moči — pustivše na strani vse neprjetne rekrimacije in vsako ljubosumnost — ostanejo zložne v ta namen, da se v naši osrednji pokrajini in posebnost v nje stolnem mestu, ki je zajedno kulturno središče vsemu narodu, res definitivno in enkrat za vselej odpravi nevarnost od strani klike, ki je sicer mala po svojem številu, ali vendar še vedno velika po — svojih zaščitnikih!!

K položaju. V ponedeljek smo že in le še par dnij tega tedna ima zbornica poslancev časa, da dovrši razpravo o jezikovnem vprašanju: in še vedno ne vemo ničesar pozitivnega, kaj nameruje vlada z državnim zborom, ne vemo, kaj nameruje stranke in posebnost, kaj nameruje obstrukcija! Otvorjenje zasedanja delegacij je že pred durni in za razpravo jezikovnem vprašanju je priglašeni še blizo 60 govornikov.

Ali je sploh možno, da se dovrši ta razprava?! In kaj stori vlada, ako se ne dovrši ta razprava in se ne izvoli jezikovni odsek? Ali zaključiti

to zasedanje, ali pa se odloži razprava do po delegacijah?! Ali stoji potem v veljavo iniciativa vlade, o kateri je namigoval grof Thun v svoji izjavi? Ali nastopi res doba neparlamentarnega življenja? Vse to so vprašanja, na katera ne ve odgovora nihče. A čudno: po zvijanjih v nemških listih bi bilo soditi, da si slavna obstrukcija, — ona, ki se dela kakor da jej ni malo ni ležeče na tem, ako se tudi poruši vse — bolj ubija glavo s temi vprašanji, nego pa poražena desnica. Tako si zadnja »N. F. Pr.« ubija glavo vprašanjem, da-li sploh še obstoji sedanja večina?! In potem — hinc illae lacrumae — dokazuje grofu Thunu, da on nima druge poti iz te zmešnjave, nego da razbije stranke na desnici, češ: ako stori to, se mu ne bode več bati desnice, ampak le Nemecev, in tako se mu ne bode več bati, da bi obsedel med dvema stoloma!! Misliti si moramo torej, da si nemški list predstavlja stranke na desni kakor zbor samih obenemskih hromih invalidov, ki bi se ne mogli ganiti več, ako jim pokaže zobe grof Thun.

Smešno je, kako rečeni list pesti katoliško ljudsko stranko, da bi se ista jednostavno pridružila nemškim strankam. Pravi, da je to gola neslanost, ako trdi Zallinger in družba, da se svojim vztrajanjem v večini varujejo le nemške interese. In vsikla potem patetično: kje so sledi takemu varovanju?! Kje? No, mi odgovorimo lahko nemškemu listu: povsodi, na vseh koncih in krajih!! Od Hohenwartovih časov pa do danes je provzročala navzočnost nemških konservativcev v dosedanjji večini, da se slovanske skupine niso mogle nikdar vspeti de pravega vzleta, da iz golih ozirrov do nemških zaveznikov svojih niso slovanske storile nič izdatnega za avstrijsko — slovanstvo, da nismo mogli nikdar priti do vzajemne borbe za naše koristi!! To, vse to je zasluga nemških konservativcev, in ta zasluga tehta več za avstrijsko nemštvo, nego pa vse surovosti nemške obstrukcije! To je dejstvo, katerega ne morejo porušiti vsi članki v »Neue Freie Presse«!

Za urejenje jezikovnega vprašanja.

(Nadaljevanje načrta zakona, priobčenega v »Süddeutsche Post«. Glej št. 56 od 22. aprila večerno izdanje, oziroma 57. od 23. aprila zjutranje izdanje.)

III.

Občina, okraj, dežela.

§ 31. Posamičnim členom okrajnega zastopa je na svobodo, da se v sejah okrajnega odbora poslužujejo tega ali onega deželnega jezika.

§ 32. V mestih z lastnim statutom gledé prenesenega delokroga; potem v jezikovno mešanih občinah in okrajih in v mestih z lastnim statutom, ki so jezikovno mešana, glede lastnega delokroga, morajo se razglasiti o občinskih, oziroma okrajnih in mestnih stvareh razglasiti v vseh dotičnih deželnih jezikih.

§ 33. Okrajni odbori in občine občujejo z državnimi in deželnimi oblastmi v svojem lastnem uradnem in poslovnem jeziku.

C. k. politiške, pravosodne, finančne in šolske oblasti občujejo z okrajnimi odbori in občinami svojih uradnih okrajev v onem deželnem jeziku, ki služi okrajnemu zastopu ali občini kakor uradni in poslovni jezik.

§ 34. Predsednik in njega namestnik v deželnem zboru jezikovno mešane pokrajine morata biti popolnoma vešča dotičnim dež. jezikom.

§ 35. Na razpravah deželnega zbora so vsi deželni jeziki enakopravni in jednakoveljavní. Sleherni poslancev sme rabiti svoj narodni jezik na razpravah deželnega zbora, toliko v polnih sejah kolikor v odsekih, v svojih interpelacijah, predlogih in govorih.

Vse vladne predloge, kakor tudi vsi predlogi in poročila deželnega odbora morajo se predlagati v vseh deželnih jezikih.

Istotako je voditi tudi stenografski zapisnik, da se vsi govori poslancev beležijo v onem deželnem jeziku, v katerem so se izustili.

§ 36. Vsi deželni zakoni, odredbe in razglasila deželnih oblasti je objavljati v vseh dotičnih deželnih jezikih in pričanja veljavnost istih z dnem razglasenja. Vsi razglašeni teksti so jednako avtentični. V dvomljivih slučajih je o tolmačenju primerjati vse tekste po zmislu in besedilu.

§ 37. V varstvo nedotakljivosti jednakega prava vseh narodnosti v deželi mora se deželni zbor razdeliti v narodne kurije.

§ 38. Vsaka narodna kurija more zahtevati o vsakokratnem glasovanju o proračunu, da se v istem za šolske in poučne namene sploh določeni trošek — v kolikor se isti nima porabiti za zavode, ukupne vsem narodnostim v deželi — v razmerju dohodkov na davkih iz okrajev nje narodnosti porabi za učne zavode v nje jeziku. V istem razmerju more zahtevati, da se jej odkaže znesek iz zakladov, naloženih v ta namen, v kolikor isti nimajo svoje posebne določbe.

Vsaki narodni kuriji je svobodno, da pravoveljavno naklada posebne doklade na okraje in občine njene narodnosti za učne namene v njenem jeziku.

Izvrševanje pravice, označenih v predstojećih odstavkih, je urediti zakonito!

V duhu te določbe je tudi narodnim manjšinam v okrajih in občinah podati po zakonu slično jamstvo, da bodo mogle — v kolikor bodo dopuščali okrajni in občinski dohodki, določeni v naučne svrhe — s sredstvi, odpadajočimi nanje, ali po posebnih dokladah, ali iz družih lastnih sredstev, držé se deželnih šolskih zakonov, skrbeti za ustanovljanje in vodstvo zavodov za vzgojevanje svoje mladine v lastnem jeziku.

§ 39. Vsaka narodna kurija more zahtevati, da se ona določila kakega zakonskega načrta, ki se tičejo vsakemu narodu pristojéce pravice do varstva in gojenja lastne narodnosti in jezika v šoli, uradu in javnem življenju, po drugem čitanju v deželnem zboru dajo še enkrat na glasovanje po narodnih kurijah. Po takem glasovanju je smatrati kakor odklonjeno vsako določilo, proti kateremu je glasovala absolutna večina ukupnega števila jedne kurije.

To velja posebnost tudi za zakone, ki se imajo izdati za nadaljnja izvajanja paragrafov tega zakona o kurijah.

§ 40. Zakon od 21. decembra 1867, št. 146 drž. zak., oziroma čl. II. zakona od 2. aprila 1873, št. 40 drž. zak. je premeniti tako, da bodo zastopniki vsacega plemena v posamičnih deželah ali upravnih skupinah vsaj po nekem redu prihajali v delegacijo državnega zbora avstrijskega. (Odstavek IV. o šoli pride še.)

Domače vesti.

Imenovanje. Generalna direkcija tabačne režije na Dunaju je imenovala asistenta gosp. Ivana Miklaviča, oficijalom v X. pl. razredu v tukajšnjem c. k. uradu zaloge tobaka. Častitamo!

Včerašnji dan v Barkovljah. Zadovoljstvom javljamo, da sta se včera izvršila častno toliko shod pol. društva »Edinost«, kolikor veselica društva »Zarja«. Na shodu društva »Edinost« smo opazali velikim zadoščenjem, kolikim zanimanjem sledi naše ljudstvo toliko dogodkom v Trstu, kolikor splošnim politiškim dogodkom. Poročilo pride.

Ali leži Trst na avstrijskih tleh ali spada v „Italo unito“? To vprašanje dunajskega lista »Reichswehr« si moramo stavljati skoraj vsaki dan, ko vidimo, kako postopajo celo nekateri c. k. uradi. Evo slučajja!

Ukaz c. k. pravosodnega ministerstva od 7. oktobra 1897. št. 22891 pravi v točki II., da je ministerstvo založilo tiskovine, potrebne za sodišča in da sodišča morajo imeti te tiskovine.

Za c. k. trgovinsko in pomorsko sodišče pa menda ne obstoji ta ukaz, kajti isto si je dalo napraviti posebne dostavnice in seveda le v laškem jeziku, dočim so od ministerstva založene dostavnice dvojezične.

Najbrž je hotelo c. k. trgovinsko in pomorsko sodišče prihraniti Tržačanom veliko sramoto, da bi videli »la dolee favella del st« natisnjeno šele na drugem mestu, pod nemškim besedilom.

Radovedni pa smo, da-li za slovenske uloge vdobimo tudi samoslovenske dostavnice?!

Prvi maj. — Krasen je bil včera nebesni svod, ki se je spenjal nad nami. Solnce je blestelo v vsej svoji divoti in v njega žarkih je lepo odsvitala probudivša se narava v svojem sveže zelenem krilu bil je to pomladanji dan, kakoršnjega si le more želiti človeško sree: bil je to I. majnik, ob katerem je dušo kar vleklo poželenje tja ven na plano, v naravo, na — svobodo.

Že za ranega jutra jele so romati cele karovane ven izmed mestnega zidovje; bilo je nenavadno živo po ulicah. Splošno vrvenje je še pomnoževalo dejstvo, da je bila tudi praznik delavstva.

Delavei so slavili ta dan na dveh mestih: italijanski na dirkališču v Rocolu, slovenski pri sv. Ivanu. Udeležba je bila velika na obeh straneh. Delavskim masam na čast treba pripoznati, da so se vedle mirno in dostojno in da niso izzivale nikogar, kolikor smo obveščeni do sedaj.

Le na Barriero se je primeril mal poskus nasilja, ko je četa delavcev hotela ustaviti tramvajski voz. No, posredovanju redarstvenih organov se je posrečilo, da so kmalu ustanovili mir. Večina prodajalnic je bila zaprta že vse predpoludne.

Kdo je kriv? Pišejo nam: V 29. št. cenjene »Soča« je čitati pod naslovom: »Važna isjava državnega pravdnštva«, kako se je gosp. državnega pravd. namestnik Jeglič odrezal na protest gosp. zagovornikov dra. Staniča in dr. Franko, da so obtoženi sami krivi, da mora državno pravdnštvo vlagati laške obtožnice. Oni namreč podpisujejo v preiskavi laške zapisnike, iz česar se mora sklepati na njih znanje laškega jezika, ali pa na njih soglašanje z laškim zapisovanjem. Državno pravdnštvo pa da sestavlja obtožnice v tistem jeziku, v katerem se je vršila preiskava, odnosno so se sestavljali zapisniki.

V dokaz, da je temu res tako, hočem navesti tu nekoliko reminiscence iz lastnega življenja.

Vrta »Soča« se po vsej pravici huduje nad takim postopanjem. Prosim pa oprostjenja, ako se ne strinjam popolnoma njenimi nauki in navodili, ki jih daja obtožencem. Goriški list svetuje, naj se ne podpisujejo zapisniki, ako niso pisani v slovenskem jeziku. To bi bilo povsem pravo; ali odločilnega vpeha ne dosežemo, dokler se — tako dostavlja cenjena »Soča« — od merodajne strani ne stopi na prste preiskovalnim sodnikom!

Leta 1895. sem bil v preiskovalnem zaporu kakor političen zločinec. Na policiji so me zaslišali v slovenskem jeziku, toda zapisnik se je pisal v laščini! Prvo zaslišanje v zaporu je bilo v slovenskem jeziku — zapisnik zopet laški! To omenjam le mimogrede, ker se ti zapisniki (vsaj kolikor se še spominjam) ne podpisujejo.

Preiskovalni sodnik me je začel izpraševati v laškem jeziku, kar sem seveda odklonil. Na njegovo mesto je stopil e. kr. avskultant, ki me je izprašal v slovenskem jeziku. Toda zapisnik se je spisal zopet v laškem jeziku! Ko je zahteval gosp. sodnik naj podpisem, sem to — odklonil! To se je ponavljalo na vsakem novem zaslišanju! Izjavil sem odločno, da ne podpisem niti črke v drugem, nego v slovenskem jeziku! To, mislim, bi bilo moralo zadostovati. Isti gosp. sodnik mi je vročil, ali bolje rečeno: hotel mi je vročiti... laško obtožnico. Isto sem zopet zavrnil ogorčeno!! Reklo se mi je, naj podpisem za moje dobro, ker drugače da bodem moral ostati najmanj osem dni več v zaporu. Dokler se namreč obtožnica prevede na slovenski jezik!!! Izjavil sem, da ostanem tudi osem mesecev, ali laške obtožnice da ne podpisem — nikdar! Vprašal sem gosp. preiskovalnega sodnika, zakaj da se tako postopa z nami, ko je vendar naš jezik deželni jezik v Trstu?! Odgovorilo se mi je, da na državnem pravdnstvu ne znajo slovenskega jezika in pa da saj da je vsejedno!!

Kar je bilo slovenskega, je bilo to, da mi je gosp. svetnik vitez Defacis kakor predsednik razprave javil v slovenskem jeziku, kedaj da se bode vršila ista.

Tega nisem napisal z namenom, da bi hvalil sebe ali svoje odločnost, saj to bi bil lahko storil že prej, ampak napisal sem to zato, da pokažem bolj natanko, kako malo morejo doseči obtoženci in naj se isti so tako odločni!!

Omeniti naj še, da sem res čakal še osem dni na slovenski prevod obtožnice. Konečno sem ga vendar prejel, toda polnega vsakovrstnih pogreškov.

Iz označene lastne skušnje morem torej zaklicati merodavnim činiteljem našim: Tu treba promeniti sistem, ki je jedini kriv, da slovenski jezik ne more priti do svoje pravice v kazenski proceduri!

Sledi podpis.

Na znanje. V ulici Arcata je ena sama tobakarna. V to tobakarno je zahajal v obližju stanujoči Slovenec. Neki dan minolega tedna je bil

šel baš kupit smotko, ko je prišel notri neki mladič, zahtevajoči cigaret. Prodajalka je vprašala mladeniča: »Ali ste od Nabergerja ali od Učekarja?!« — »Ne od prvega ne od drugega, ampak od Hortisa sem!« je odgovoril mladenič. »Dobro, je rekla mala ženica, kajti ko bi bil od jednega ali drugega prvih dveh, bi Vas pognala na ulico brez tobaka!«

Ali je bila to šala ali ne, to nas ne briga. Mi le konstatujemo, da se je to govorilo javno pred kupujočimi strankami. Omenjeni in žaljeni naš rojak ne pojde nikdar več v gori omenjeno tobakarno. Toliko na znanje našim.

Eden od tobaka.

Jeli to prav? — Pišejo nam: Precej po onih za Lahe »zloglasnih« konferencah Don Pavlišča, sklicali so naši (?) socijalni demokratje znani shod pri sv. Jakobu. Na shodu se je govorilo izključljivo v laškem jeziku. Bilo jih je sicer nekaj, ki so zahtevali, naj se govori tudi v slovenskem jeziku, toda odgovorilo se jim je, da to ni mogoče, ker se je policiji naznanilo le o laškem jeziku. Ta odgovor je bil popolnoma opravičen, kajti, ko se naznanjajo shodi, treba javiti tudi, v katerih jezikih se bode govorilo. Vprašanje je pa, zakaj se ni javilo policiji, kar bi se bilo moralo javiti, namreč, da se bode razpravljalo, ako potreba nanese, v vseh treh jezikih?!

Ker se tako zapostavljanje neitalijanskih jezikov ponavlja že od ustanovljenja socijalističnih društev v Trstu, moramo povedati kar naravnost, da e naše menenje to, da se tako postopa — vedoma in namenoma.

V Lloydovem arsenalu je še precej naših delavcev. Tam dela tudi gosp. K., ki je nekak vodja socijalnih demokratov. Dan, sledeči gori omenjenemu shodu, se je pogovarjalo več narodnih delavcev, da povprašajo gosp. K., zakaj da se na shodu socijalistov ni smelo govoriti v slovenskem jeziku?

Poslali so moža, naj v njih imenu upraša za vzroke, kar je tudi takoj storil dotični odposlanec. Pričakovali so, in to z vso pravico, da jim gosp. K. pojasni stvar, kar bi mu gotovo ne bilo težko; toda K. ni storil tega, ampak je odgovoril tako, da so se in se še čutijo vžaljene vsi oni delavei, ki so še narodnega mišljenja.

Rekel je, da so naši delavei neumni in je pristavil kasneje celo naravnost nepristojno opazko, češ, da naj vzamejo vsaki po tri unče olja!!!

Mi smo prejeli o tem dopis, katerega nočemo priobčiti, ker je preoster. Obžalovati pa moramo tako žaljivo postopanje nasproti našim delavcem-poštenjakom.

Delavei pa naj sodijo sami, česa zasluži oni, ki žali svoje tovariše le zato, ker je z njih pomočjo dospel do neke časti in ugleda!

Odbor za zgradnjo cerkve Sv. Cirila in Metoda na Padričah v proslavo 50 letnice vladanja cesarjevega je dobil dovoljenje od e. kr. okr. glavarstva v Sežani, da sme tudi v sežanskem okraju nabirati milodarov v ta plemeniti namen.

Naznanilo. C. k. poštno in brzojavno ravnateljstvo nam javlja: S 1. majnika t. l. se je začel promet s poštними nakaznicami mej e. kr. levantinskimi poštными uradi (izvzemši onega v San Giovanni di Medua) in veliko vojvodino Luksemburško.

Gledč tega prometa veljajo v obče iste določbe, kakor za poštno nakazovanje mej levantinskimi poštami in inozemstvom.

Novo češko delavsko društvo na Dunaju. Na Dunaju se je zasnovovalo novo društvo čeških delavcev, ki je dne 24. t. m. slavilo svojo ustanovno slavnost. V dotičnem proglasu pozivlje slavnostni odbor češke delavee: »Prihajamo pred češko javnost v dobah, zlih za nas, in neprijaznih vsemi Slovanom. Vaši rojaki smo, Čehi, veja smo od veje velikega naroda slovanskega. Res, da nismo bogatini. Revni delavni ljudje smo, ki pa smo ostali zvesti svojemu rodu, svoji dragi domovini. Nastopamo kakor mlada organizacija, ki naj zasaja svoje korenine čimdalje globokeje, in kjer jih zasadi, naj vsklije evet plodnega dela. Nočemo cepljenja naših sil, nočemo ničesar, kar bi moglo škodovati svetim pravicam naroda češkega. Dosedaj je bilo naše delavsko ljudstvo pritiskano, od ljudi druge narodnosti in drugega plemena, od ljudi, neprijateljskih nam vsem. Toda v sramoto svojo moramo priznati, da se je tudi naših ljudi dalo zavesti v to, da govore sicer o enakem pravu vsem narodom, ki pa vendar ubijajo vse, kar je češkega!! Čakali smo,

čakali smo potrpežljivo, ali dalje nočemo čakati, ampak organizujmo se pod rudečo-belim praporom! V to prosimo podpore od Vas vseh! Čas je bil, da se je porodila misel zgraditi narodno organizacijo delavstva in s tem storiti kraj vsemu prepiru med našimi ljudmi. Danes že stoji društvo, ki nosi ime moža, toli zaslužnega za narod češki in vzlasti za delavsko ljudstvo. To je naše društvo »Barik«, ki naj postane središče organizacije narodnega delavstva na bregih Donave. Pridite v našo sredo ter pokažite, da se je vžgala v sreih delavea ljubezen do domovine!«

Tako kličejo češki delavei na Dunaju! Koliko pouka morejo erpiti tudi slovenski delavei v Trstu iz tega klica čeških tovarišev na Dunaju! Ali ni tudi slovenskemu delaveu dolžnost, da ostane zvest svoji domovini?!

Ali ne bi bilo tudi na korist slovenskega delavstva v Trstu, da si ustvari **svojo** organizacijo? Ali ni tudi v Trstu žalostna resnica, da cepljenje narodnih sil škoduje pravicam vsega naroda slovenskega? Ali ni tudi slovenski delavee v Trstu tlačeni od ljudi tujega plemena in tuje narodnosti? Ali niso ti ljudje neprijazni nam vsem? Ali nismo siljeni tudi mi v Trstu do priznanja, da je med nami in zlasti, v naših delavskih slojih, tudi takih ljudi, ki so navdušeni za jednaka prava vsem narodom, bodisi tudi Čulu kafram in ki le jednemu in jednemu ubijajo vsako pravo — **svojemu, rodu slovenskemu?**!

Delavei slovenski v Trstu! Vzdrinite se tudi Vi in pokažite, kakor hočejo pakazati Vaši češki tovariši na Dunaju: da se jetudina bregovih Adrije vžgalav sreih vsega slovenskega delavstva — ljubezen do domovine!

Prošnja do usmiljenih sre. Marija Vouk nas prosi naj jo na tem mestu priporočimo usmiljenim sream. Ostala je vdova se štirimi nedoraslimi otročiči. Mož — bivši člen »Del. podpornega društva« — jej je bil cela tri leta bolan v postelji in jo je zapustil v skrajnem ubožtvu. Ker je žena našega rodu in ker so tudi njeni otroci uzgojeni pošteno narodno, jo toplo priporočamo vsem onim, ki morejo kaj podariti.

Eventuelne miloščine naj se dopošljejo udovi, ul. Montechi 7. II. nadstropje, ali pa slugi »Del. podpornega društva«.

Še jedna prošilka se nam je predstavila, ki živi tudi v veliki bedi z 2 otročičema svojima. Mož jej je v zaporu že od dne 2. avgusta radi dogodkov, ki so se vršili istega dne povodom štrajka delavcev v trgovini z lesom in pekov. Ta poslednja žena se imenuje Ana Abram in biva v ulici Monte št. 13. III. nadstropje. Kdor more naj se usmili tudi te reve!

Utopljenec. — Sinoči okolu polunoči so šli štirje mladeniči ob morju proti pomolu Sv. Karla. Jeden se je oddaljil in sicer proti morju, kjer so neke stopnice. Ostali trije so za par minut pozabili nanj in ko so se ga domislili zopet, hiteli so gledat zanj. Kar osupnili so vsi, kajti ni ga bilo več nikjer. Klicali so ga in iskali — ali zastoj. Policija, obveščena o tem, je koj pozvala pomorščake (pilote) na pomoč. Po dolgem iskanju v vodi, se je posrečilo, da so izvlekli utopljenca, ki je bil mladenič kakih 17 let in učence na Lloydovem parniku Habsburg. Prijatelji njegovi niso vedeli drugega, nego da mu je ime Emil. Pozvan je bil tudi zdravnik z zdravniške postaje, ki je potrdil nastalo smrt. Policija si je zabeležila vse potrebne podatke.

Polletjske vesti. Aretirani so bili: 33letni Jakob Škril sinoči ob 7. uri na Belvederju radi razgrajanja; Rudolf Peste iz Terniga v Italiji, na Belvederju tudi radi razgrajanja; Gröbl Drag. večeraj ob 2. uri pop. v Barkovljah radi postopanja in 38letna Sturm Ana večeraj ob 11 in polna Belvederju, ker je bila pijana. V ječi se je ranila z iglo v glavo tako močno, da so jo morali sprovesti v bolnišnico.

Loterijske številke izžrebane dne 30. m. m.:
Gradec 59, 9, 51, 40, 44.
Dunaj 2, 43, 79, 26, 85.

Koledar:
Danes v ponedeljek 2. maja: Stanazij, škof.; Žiga.
Jutri v torek 3. maja: Najdba sv. Križa; Mavra, muč.
Solunski: Izhod ob 4. uri 29 min. | **Lunin:** Izhod ob 2. uri 55 min.
Zahod 7. 26 Zahod 2. 29
Ta je 19. teden. Danes je 121. dan tega leta, imamo toraj še 244 dni.

Zadnje vesti.

Dunaj 2. »Neues Wiener Tagblatt« javlja, da se govori v parlamentnih krogih, da bode jezikovni odsek nadaljeval svoja posvotovanja tudi med zasedanjim delegacij.

Pariz 1. Kongres železniških delavcev je sklenil, da je splošno zaustaviti delo.

Petrograd 2. Turški odposlanec Dzevad-Bey je obiskal včeraj turškega poslanika dvakrat in se je mudil potem pri ruskem ministru za zunanje stvari grofu Muravievu od 3 do 7 ure. Zaupni krogi zatrjajo, da je odposlanstvo Dzevad-Beya ostalo breuspešno.

Madrid 1. Kakor javljajo iz Barcelone so prepredile pomorske oblasti, da neka ameriška ladja ni mogla v pristanišče, a je niso zaplenile iz spoštovanja do mednarodnega prava, dasi je bila obložena ogljem.

Madrid 1. Zbornica se je posvetovala včeraj o adresnem načrtu. Silvela je izjavil, da sedaj ni čas za politične razprave, sedaj imati besedo vojska in mornarica.

Madrid 1. Službena brzovajka iz Manile javlja: Ob 1/2 12. uri po noči so naznanjali strelji iz topov, da hoče sovražno brodovje silo prodreti v pristanišče. Arzenal in španjska eskadra sta streljala na Amerikane. Po daljšem boju je bil sovražnik prisiljen umakniti se. Ozirom na velikanško premoč sovražnika je naše brodovje trpelo precej. Na ladji »Christina« je navstal ogenj. Druga ladja se je razpršila v zrak. Naše zgube so precejšnje. Med mrtvimi je tudi poveljnik »Christine«.

Madrid 2. Pri Manili je bila druga bitka na morju. Amerikansko brodovje je imelo velike izgube. Minister mornarice je čestital mornarici na njenem junaštvu.

London 2. O bitki pri Manili soglašajo poročila o tem, da sti močno trpeli obe strani; bitka pa vsakako ni bila odločilna.

Rim 2. Tu se povdarja ozirom na sinočnjo bitko, da pri Manili imajo Španjci same stare ladje, katere niti ni smatrati pravimi vojnimi ladjami v modernem smislu. Odločilna bitka se bode bila v kubanskem vodovju. Na papeža je napravil ta poraz španjskega orožja bolesten utis.

Madrid 2. Glasom brzovajke, došle ministru mornarice je bilo ameriško brodovje po bitki pri Cavise prisiljeno umakniti se. Španjske zgube so precejšnje. Brzovajka potrjuje, da je ameriško brodovje močno poškodovano.

Trgovinske vesti.

Budimpešta. Pšenica za maj-juni 14.40—14.41. Pšenica za september 10.65 do 10.67. Oves za spomlad —. Rž za september 8.15 do 8.18. Koruza za maj-juni 1898. 6.23 do 6.24.

Pšenica: ponudbe in povpraševanja slabe — Prodaja 10.000 meterskih stotov. Vreme: lepo.

Havre. Kava Santos good, average za april 37.25 za avgust 38.— frankov za 50 kgr.

Hamburg. Santos good average za mesec juni 30.50 za juli 30.65 za september 31.50 za december 31.25

Dunajska borza 28. aprila 1898.

	predčeraš	danes
Državni dolg v papirju	102.05	102.—
„ v srebru	101.75	101.80
Avstrijska renta v zlatu	121.40	121.30
„ v kronah	101.65	101.75
Kreditne akcije	365.10	359.—
London 10 Lsr	120.65	120.65
Napoleoni	9.55	9.55
20 mark	11.75	11.76
100 ital. lir	44.55	44.55

FRAN WILHELMOV
ODVAJAJOČI ČAJ
od
FRANA WILHELM
lekarnarja v Neunkirchen
(Spodnje Avstrijsko)

dobiva se v vseh lekarnah po
1 gld. av. velj. paket. III

Svarilo.

Opozarjam s tem, da g. **Fr. Stránsky** ne potuje več v mojem imenu in me ne zastopa več. — Isti nima več pravice za me vsprejemati ne naročila ne denar na račun.

Emil Schulz,

akad. slikar.

Praga — Karolinenthal.

Škropilnice

proti

peronospori

inženerja

ŽIVICA,

in brentači,

kateri ostajajo zmiraj enaki in pripravljeni, bodisi v suhem ali v vodi, najtrajalni od vseh drugih. Dobivajo se v delavnici omenjenega v **Trstu**, v trgovinski ulici (Via Commerciale) št. 11, kjer se oddajajo tudi radovoljno prospekti in ceniki.

Varstvena znamka: SIDRO.

LINEMENT. CAPSICI COMP.

Iz Richterjeve lekarne v Pragi

priznana *izvrstno, bolečine blažeče mazilo* dobiva se po 40 nvc., 70 nvc. in 1 gld. po vseh lekarnah. Zahteva naj se to

splošno priljubljeno domače sredstvo

vedno le v originalnih steklenicah z varstveno znamko „sidro“ iz Richterjeve lekarne ter vzame previdnostno samo steklenice s to varstveno znamko kakor originalni izdelek.

Richterjeva lekarna pri zlatem levu v Pragi.

Tržaškim Slovanom,

ki kanijo vzlétavati v pomladnem času v svobodno naravo in

Istranom,

ki zahajajo v Trst, ali pa se odondot vsčajo, domov, naznanja se, da je **obrtijsko in konsumno društvo pri sv. Ani** na istrski cesti blizu mestne klavnice otvorilo svojo **društveno krčmo**, kjer se vsakemu obiskovalcu izvrstno pestreže s pijačo in jedačo. Ker je to za nas nova pridobitev na tržaškem vztoku, upamo, da nas na ši ne bodo prezirali, ampak, da nam bodo privajali gostov, česar gotovo pričakujemo, verujoči v geslo: „Svoji k svojim!“

Jakob Klemenc, zaloga manufakturnega blaga

v Trstu, ulica sv. Antona št. 1.

priporoča častitim svojim odjemalcem svojo prodajalnico, preskrbljeno z vsemi manufakturnimi predmeti, zvezano s krojačnico za gospode.

Sokolska obleka kompl. gld. 23.—

Havelok nepremočljiv od 10 do 16 gld.

Velik izbor

suknecnega in bombaž. blaga za moške obleke, sraje iz žide, volne, lawn-tenisa, platna itd., zaplestine, ovratnikov, perila za moške, ovratnice v vsih barvah in formah, nogovle, rut, jopice vseh vrst posebno za touriste in kolesarje, modnih predmetov, rokavice iz nitij in kože, dežnikov in solčnikov.

Povodom svečanosti jubileja Njegovega Veličanstva **velik izbor narodnih in avstr. zastav, transparentov** z avstrijskim orlom

po najnižjih cenah.

Na zahtevanje pošiljajo se uzorci vseh vrst z dotičnimi cenami, poštnine prosto.

Cukerin št. 9 in 20

v porcijskih tablicah, poseduje tako veliko sladkobo, da se lahko osladi za

1 novčič 6 skledic kave.

Ponujajo se tudi manj vredne tablice a vpraša naj se jedino le tablice Cukerin - Heyden..

Dobiva se v vseh prodajalnicah z mešanim blagom.

Zaloga oddaja: **J. Weiss, Dunaj, VI. Eszterhazygasse 12.**

Mehanična delavnica

ANTONA SKERL-A V TRSTU,

Via S. Lazzaro št. 6, nasproti palače Salem.

Zaloga originalnih šivalnih strojev „Adria“ iz Budimpešte in koles iz najbolj slovečih notrajnih in inozemskih tovarov.

Šivalni stroji se garantujejo pet let, kolesa eno leto.

Izvršujejo se poprave šivalnih strojev, koles, motorjev na plin itd.

Delavnica za briljantno nikiliranje.

Zaloga vseh pripadkov za kolesa in šivalne stroje.

Postavljanje in popraviljanje električnih zvoncev.

Prodaja — menja — najem koles.

Vsakovrstna popraviljanja in naročbe izvršujejo se najatančneje, brzo, po nizkih cenah.

